

Έτησία Έκθεσις τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Φιλολογικῶν
Μαθημάτων κ. Ν. ΕΙΟΥΤΑ διὰ τὸ
Σχολικόν Ἔτος 1965 - 1966.
(Ἀξιολόγησις ἐργασίας Σχολῶν Μέσης Παιδείας)

Δύναται κανεῖς νὰ ὑποστηρίξη μετὰ βεβαιότητος ὅτι ἡ συντελεσθεῖσα εἰς τὰ σχολεῖα Μέσης Ἐκπαιδεύσεως Κύπρου ἐργασία ὑπῆρξεν ἀξιόλογος ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων, ἰδίως ἐν συγκρίσει μὲ τὰ τελευταῖα ἔτη, διότι:

(α) Ὁ χρόνος ἐφέτος ἐκύλησεν ὁμαλῶς καὶ ἡ ἐργασία ἐσυνεχίζετο πάντοτε ἀνευ τινὸς διακοπῆς ἐξ ἀνωμαλιῶν, ὡς συνέβαινε πρὶν, ἐκτὸς μερικῶν δυσκολιῶν εἰς τίνα σχολεῖα προκυψασῶν ἐκ τῆς στρατολογίας μερικῶν καθηγητῶν καὶ ἐκ τινων ἄλλων λόγων.

(β) Ἐπετεύχθη εἰς μέγαν βαθμόν ὁ συντονισμὸς ὅλων τῶν σχολείων ἐν σχέσει μὲ τὴν κάλυψιν τῆς διδακτέας ὕλης ἐντὸς τῶν χρονικῶν περιόδων τῶν προβλεπομένων ὑπὸ τῶν σχετικῶν διαταγμάτων ὡς καὶ ὁ συντονισμὸς καὶ ἡ συνεργασία τῶν καθηγητῶν τοῦ αὐτοῦ κλάδου εἰς ἓν σχολεῖον ἢ καὶ εἰς μίαν περιφέρειαν (πρβλ. Περιφερειακὰ Συνέδρια).

(γ) Ἐσημειώθη σημαντικὴ βελτίωσις τῆς μεθόδου διδασκαλίας, τοῦ τρόπου ἐργασίας, τῆς ἐξετάσεως καὶ τῆς προσφορᾶς, τοῦλάχιστον εἰς τὰ Φιλολογικὰ Μαθήματα, κυρίως ὅσον ἀφορᾷ τοὺς νεωτέρους καθηγητὰς καὶ ἰδίως τὴν Α' καὶ Β' τάξιν τοῦ Γυμνασίου καὶ τὴν Α' Λυκείου, εἰς τὰς ὁποίας ἐπεξετάθη ἡ Ἐκπαιδ. Μεταρρύθμισις καὶ τοῦτο παρὰ τὴν ἐμφάνισιν δυσκολιῶν, αἵτινες προέκυψαν ἀπὸ τὴν χρῆσιν μερικῶν ἀκαταλλήλων διδακτικῶν βιβλίων ἢ τὴν ἔλλειψιν καὶ καθυστέρησιν ἄλλων.

Οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν νέων καθηγητῶν διδάσκοντες οἵονδήποτε Φιλολ. Μάθημα εἰς οἵανδήποτε τάξιν ἔμαθαν νὰ κινητοποιοῦν ὅλους τοὺς μαθητὰς, ἐδημιούργησαν εἰς αὐτοὺς συνείδησιν εὐθύνης διὰ τὴν μόρφωσίν των, ἐκίνησαν τὸ ἐνδιαφέρον, τὴν πρωτοβουλίαν καὶ αὐτενέργειάν των. Εἰς μίαν Α' τάξιν τοῦ Γυμνασίου (καὶ δὲν εἶναι ἡ μόνη περίπτωσις) δεκαπέντε μαθηταὶ εἶχον ἀναγνώσει καὶ ἐγνώριζον, ὡς διεπίστωσα δι' ἐρωτήσεων, ὅλην τὴν Ὀδύσειαν, πρὶν ἢ καθηγήτρια καλύψῃ τὴν ὕλην (ἦτο εἰς τὸ σ, ὅταν τὴν ἐπεθεώρησα).

(δ) Εἰς πολλάς περιπτώσεις ὅχι μόνον οἱ μαθηταὶ τῆς Α' καὶ Β' τάξεως τοῦ Γυμνασίου ἀλλὰ καὶ τινες τῶν καθηγητῶν ἐβελτίωσαν τὴν γλῶσσαν των χρησιμοποιοῦντες τὴν Κοινήν Δημοτικὴν, ὁμοιόμορφον

καί ὀρθοφωνικήν, (ὡς γνωστόν οἱ πλεῖστοι ἀπόφοιτοί μας ἀδυνατοῦν νά ὁμιλοῦν ἢ καί νά γράφουν ὀρθῶς τήν Νέαν Ἑλληνικήν γλῶσσαν). Ταυτοχρόνως δέ οἱ μαθηταί ἔμαθαν νά πλησιάζουν τό πλούσιον περιεχόμενον τῶν ἐν μεταφράσει συγγραφέων ἢ καί τῶν Νεοελληνικῶν Ἀναγνώσμάτων, μέ τόν ὀρθότερον τρόπον ἐρμηνείας καί μέ ἀληθινόν ἐνθουσιασμόν.

(ε) Σημαντικόν βῆμα προόδου ἐπετεύχθη μέ τά ἐπτά περιφερειακά Συνέδρια. Ὡς διεπιστώθη ἐμπράκτως, εἰς αὐτά μετέσχον σχεδόν ὅλοι οἱ καθηγηταί. Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ἐδημιουργήθη ἐνδιαφέρον καί ὅτι ἤρχισαν νά προβληματίζονται. Ἐγκατελείφθη πλέον ἡ νωχελῆς ἀπάθεια καί ἀβελτερία τῶν ὀπαδῶν τῆς παλαιᾶς ἀντιλήψεως, ὡς καί ὁ στυγνός ἐπαγγελματισμός ὁ ὀδηγήσας εἰς ἀντίδρασιν καί ἀπεργίαν τόν Νοέμβριον τοῦ 1963. Σήμερον ἡ πλειονότης τῶν Ἐκπαιδευτικῶν μας καί δῆ οἱ νεώτεροι ἐσυνειδητοποίησαν τᾶς δυσκολίας τῆς ἀποτελεσματικῆς ἀσκήσεως τοῦ παιδαγωγικοῦ καί διδακτικοῦ τῶν ἔργου. Ἐκφράζουν ἀπορίας, ὑποβάλλουν ἐρωτήματα, ζητοῦν σύγκλησιν συνεδρίων, μελετοῦν οἱ ἴδιοι τᾶ προβλήματα τῶν καί ἐπιδιώκουν τήν συνεργασίαν ὅλων, τῶν συναδέλφων καί τῶν ἀρμοδίων τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Υπουργείου, τόσον εἰς ζητήματα ὕλης καί διαρθρώσεως τῆς ὡς καί εἰς ζητήματα διδακτικῆς, σχεδίων ἐργασίας, γλώσσης, βιβλίων, ὀρθογραφίας, συντονισμοῦ κλπ. (πρβλ. ἔκθεσιν μου ἐπί τῶν Περιφερειακῶν Συνεδρίων 28/3/66).

(στ) Τό Συνέδριον τῶν Διευθυντῶν καί Β. Διευθυντῶν διά τόν Προγραμματισμόν τῆς σχολικῆς ἐργασίας (Φεβρουάριος 1966) δύναται ν' ἀποτελέσῃ σταθμόν προόδου, ἂν βεβαίως ληφθοῦν ὅλα τᾶ μέτρα, ὅσα θά ἐχρειάζοντο, διά νά ἐφαρμοσθοῦν αἱ εἰσηγήσεις τοῦ ὑποφαινομένου εἰς τήν πράξιν καί μέ τρόπον πειστικόν.

(ζ) Διά τῶν συμβουλῶν καί τοῦ ἀρμόζοντος τρόπου ἐνεργείας τῶν Ἐπιθεωρητῶν (ὑποδειγματικά διδασκαλίαι, συζητήσεις καί κατανόσεις) ἐνεψυχώσαμεν ἰδίως τοὺς νέους καθηγητάς εἰς τό νά συναισθανθοῦν τόν ρόλον των καί νά καλλιεργήσουν καλήν ψυχικήν ἐπαφήν μέ τοὺς μαθητάς των, πράγμα τό ὅποῖον ἐξουδετερώνει μέγαν τῶν ἀρνητικῶν παράγοντας τῆς σχολικῆς ἐργασίας ἦτοι: I) τόν ὑπερβολικόν ἀριθμόν μαθητῶν κατά τμήμα, II) τόν φόρτον τῆς ὕλης ἐνίων μαθημάτων καί III) τόν ὑπερβολικόν ἀριθμόν ὥρων ἐργασίας τῶν καθηγητῶν, πού ἐπηρεάζουν δυσμενῶς τό ποιόν τῆς ἐργασίας των. Ἀλλά ἡ καλή αὐτή ψυχική ἐπαφή ἀξίζει νά ἐξαρθῇ ἰδιαιτέρως, διότι ἄνευ αὐτῆς εἶναι ἀδύνατος ἡ διαπαιδαγώγησις τῶν νεαρῶν (σεβασμός, ἐμπιστοσύνη, πειθαρχία, ὑπακοή, τάξις κλπ.) ὡς καί ἡ ἀνάπτυξις ἐνδιαφέροντος, πρωτοβουλίας, αὐτενεργείας καί προθυμίας τῶν μαθητῶν πρός

έργασίαν διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματός των καὶ μετατροπὴν τῆς ἑτεροδιδαχῆς εἰς αὐτοδιδαχὴν. Ὑπάρχουν ἤδη ἀρκετὰ παραδείγματα τοιούτων καθηγητῶν, οἱ ὁποῖοι ἐγονιμοποίησαν τὰς συνειδησεις των μαθητῶν καὶ ἔδωσαν παλμόν εἰς τὴν προσπάθειάν των ν' ἀναλάβουν οἱ ἴδιοι ἀτομικῶς νὰ κτίσουν τὸν πνευματικόν καὶ ἠθικόν των ἀνθρώπων.

B.

Δέν ὑπάρχει ἐκπαιδευτικόν σύστημα ἢ ἐκπαιδευτικὴ κατάστασις εἰς τὸν κόσμον, ποῦ δέν ἔχει τὰ τρωτά της. Καὶ ἢ ἐν Κύπρῳ ἐκπαίδευσις δέν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποτελῇ ἐξαίρεσιν εἰς τοῦτο.

Αἱ "ἀδυναμίαι", αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν εἰς τινα σχολεῖα ἀπορρέουσι κυρίως:

(α) Ἀπὸ τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν Διευθυντῶν των ὡς ἐκπαιδευτικῶν περιωπῆς, ὡς διοικητῶν μὲ ἱκανότητα νὰ ὀργανώσουν, νὰ συντονίζουσι, νὰ ἐλέγχουσι καὶ νὰ ἐμπνέουσιν, ὡς προσωπικοτήτων μὲ κοινωνικὴν ἐπιβολὴν καὶ κῦρος καὶ ὡς ἀνθρώπων μὲ ἔνθεον ζῆλον διὰ τὸ ὑψηλὸν ἔργον των.

(β) Ἀπὸ τὴν παλαιάν σχολικὴν παράδοσιν τοῦ τρόπου ἐργασίας, ἢ ὁποῖα ἀντιτίθεται πρὸς τὰς συγχρόνους ἀντιλήψεις περὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς μαθήσεως μὲ κριτικὸν νοῦν καὶ πλούσια ἐποπτικὰ μέσα κλπ. ἀγαπῶσα νὰ ἐμμένῃ εἰς τὴν μηχανικὴν μᾶλλον ἀπομνημόνευσιν. Τοῦτο συμβαίνει εἰς μερικοὺς νέους, ἀλλ' ἰδίως εἰς τοὺς παλαιότερους καθηγητάς εὐαρίθμους εὐτυχῶς.

(γ) Ἐκ τῶν ἄρνητικῶν παραγόντων τῆς σχολικῆς ἐργασίας (πρβλ. ἀνωτέρω (στ) I, II, III,) ὡς καὶ ἔκ τινων ἄλλων, στρατολογίας καθηγητῶν, ἀδείας τοκετῶν κλπ.

(δ) Εἰδικῶς εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Φιλολογικῶν Μαθημάτων, ὅπου ὑπάρχουν "ἀδυναμίαι" (καὶ ὑπάρχουν), τοῦτο ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν παράλειψιν τοῦ σεβ. Ὑπουργείου νὰ διορίσῃ καὶ ἄλλους δύο (δηλ. ἓνα Α' Ἐπιθεωρητὴν καὶ δύο Ἐπιθεωρητάς Φιλολ. Μαθημάτων) ἢ ἔστω καὶ ἓνα Ἐπιθ. Φιλολογικῶν Μαθημάτων, διὰ νὰ ἐπαρκῆ ὁ χρόνος πρὸς στενωτέραν παρακολούθησιν, καθοδήγησιν καὶ βοήθειαν πρὸς τοὺς ἀδυνάτους καθηγητάς. Τοῦτο δυστυχῶς ἀπὸ δύο σχεδὸν ἐτῶν δέν ἔγινε παρά τὰς ἐπανειλημένους εἰσηγήσεις τοῦ κ. Κ. Πιλαβάκη, πρὶν ἀποχωρήσῃ, ὅσον καὶ ἐμοῦ.

(ε) Ἐκ τῶν ἀνωμαλιῶν (βλέπε καὶ ἀνωτέρω Α, γ) τῶν προκυμασῶν ἐκ τῆς καθυστερήσεως τῶν βιβλίων, ἰδίως τῶν νέων βιβλίων τῆς Μεταρρυθμίσεως ἢ καὶ ἐκ τῆς ἀκαταλληλότητος ἢ καὶ ἐλλείψεως καταλλήλων, ὡς συμβαίνει ἀκόμη εἰς τὰ Οἰκονομικὰ Λύκεια μὲ τὴν Ἱστορίαν καὶ ἄλλα.

(στ) Ἐκ τῶν πολλῶν ἑορτῶν τῶν ἀγομένων καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ σχολικοῦ ἔτους καὶ ἰδίως κατὰ τὸ Β' τετράμηνον. Ἔχει ἀπὸ μακροῦ παρατηρηθῆ ὑφ' ὅλων ὅτι ἐξ αἰτίας αὐτῶν καὶ ἐπὶ ἀρκετάς ἡμέρας ἐκάστοτε ἀποδιοργανοῦται ἡ κανονικὴ διεξαγωγὴ τῆς σχολικῆς ἐργασίας εἰς ἕκαστον σχεδὸν σχολεῖον καὶ δι' ὅλους σχεδὸν τοὺς μαθητὰς του.

Γ.

Ὅλα τ' ἀνωτέρω δυνατὸν νὰ ἐκράτησαν τὸ ἐπίπεδον τῶν μαθητῶν εἰς σημεῖον κάπως χαμηλόν. Ἀλλ' ἡ ἀρξαμένη γενικὴ ἀλλαγὴ εἰς τὴν σχολικὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποῖαν καὶ ἡ Ἐκπαιδ. Μεταρρυθμίσις, παρ' ὅλα τὰ πρόσκαιρα ἐμπόδια, ἐπετάχυνε, ἐπιτρέπει, νομίζω, νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου καὶ τὴν γενικὴν βελτίωσιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν μας πραγμάτων. Πρὸς τοῦτο ὅμως ἀνάγκη νὰ πραγματοποιηθοῦν συγχρόνως καὶ τ' ἀκόλουθα:

(α) Ἀρτιωτέρα ὀργάνωσις τῶν Ἐκπαιδευτικῶν ὑπηρεσιῶν διὰ τὴν ταχυτέραν καὶ καλυτέραν διεκπεραίωσιν τῶν διαφόρων ὑποθέσεων. Ἡ ἱεραρχία νὰ διαρθρωθῇ διὰ τοῦ καταμερισμοῦ συγκεκριμένων εὐθυνῶν καὶ καθηκόντων ἐκάστης θέσεως ἐν συνδυασμῷ μὲ ἀγρυπνον ἀλλὰ καὶ λογικόν καὶ δίκαιον ἔλεγχον. Φοβοῦμαι ὅτι μερικοὶ ὑπάλληλοι παραφορτῶνονται μὲ πολλά καὶ ποικίλα καθήκοντα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀδυνατοῦν ν' ἀνταποκριθοῦν ἐπαρκῶς, ἐνῶ ἄλλοι ἐπιβαρύνονται συγκριτικῶς μὲ πολὺ ὀλιγώτερα. Πολλὰ ζητοῦνται παρ' ἐνίων καὶ ἀπροσδοκῆτως καὶ ὡς ἐκ τούτου μένουν ἐκκρεμῆ καὶ ἐγκαταλείπονται (ὑλὴ σχολ. βιβλίων διὰ πρὸ ἐνιαῖον λαϊκόν σχολεῖον κλπ.)

(β) Σημαντικώτατον ἐπίσης εἶναι νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ καλλιέργεια πνεύματος ἐμπιστοσύνης καὶ διαθέσεως πρὸς συνεργασίαν τῶν πρώτων ὑπευθύνων τοῦ Ὑπουργείου μὲ τὰ ὄργανα τῆς Παιδείας καὶ τὴν ΟΕΔΜΕΚ καὶ ἀντιστρόφως. Τοῦτο θὰ ἐνεθάρρυνεν ὅλους εἰς τὸ ὑψηλόν των ἔργον.

(γ) Νὰ δοθῇ πρώτη σημασία εἰς τὸν ταχύν καὶ καλόν καταρτισμὸν ἱκανῶν Διευθυντῶν, ὡς εἰσηγήθη εἰς ἐφετεινόν ἔγγραφόν μου.

(δ) Νὰ συγκαλῶνται τακτικὰ Ἐκπαιδ. Συνέδρια, τὰ ὁποῖα ὅμως νὰ προπαρασκευάζωνται καλῶς μὲ τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν καὶ Διευθυντῶν καὶ ἱκανῶν καθηγητῶν μὲ ὁμιλίαις καὶ διαλέξεις ἰδικῶς των, ἰδίως διὰ τοὺς νεοδιοριζομένους ἐκάστοτε.

(ε) Νά γίνωνται έκ παραλλήλου πρός ταῦτα ὑποδειγματικά διδασκαλῖαι κατά σχολεῖον ἢ καί κατά πόλεις (αἱ αὐταί δέ νά ἐπαναλαμβάνωνται εἰς ὅλα τά σχολεῖα τῆς Κύπρου ἐπί τοῦ αὐτοῦ μαθήματος) καί ἐξ ἀφορμῆς αὐτῶν νά διεξάγεται συζήτησις καί νά ἐξάγονται πορίσματα.

(στ) Νά ἐκδοθοῦν καταλληλότερα βιβλία διά τούς μαθητάς εἰς τά πλεῖστα μαθήματα. Ἄλλά καί διά τούς μαθηγητάς χρειάζονται βοηθητικά βιβλία, ὡς ὑπεσχέθη ὅτι θά ἐκδοθοῦν μέχρι Σεπτεμβρίου ὁ κ. Ι. Κακριδῆς πρό τινων μηνῶν.

(ζ) Ἡ προαγωγή τῶν καθηγητῶν νά γίνεται (συμπληρουμένου πρός τοῦτο τοῦ σχετικοῦ νόμου) ὄχι μόνον ἐπί τῆ βάσει τῶν τυπικῶν προσόντων καί τῶν ἐτῶν ὑπηρεσίας, ἀλλά καί κυρίως ἐπί τῆς ἀποδοτικότητος καί τῶν γενικῶν ἱκανοτήτων ἐκάστου καθηγητοῦ

(η) οἱ Ἐπιθεωρηταί νά περιβληθοῦν μέ νόμιμον ἐξουσίαν διά τόν ἔλεγχον τῆς διοικήσεως τῶν σχολείων, διά τούς διορισμούς καί μεταθέσεις καθηγητῶν καί νά ἔχουν πλέον βαρύνουσαν γνώμην εἰς τά ἐκπαιδευτικά προβλήματα.

(θ) Νά ἰδρυθῆ ἐπί πλέον Ἐκπαιδευτικόν Συμβούλιον (ὡς παράρτημα τοῦ ἐν Ἑλλάδι) ἀπό πεπειραμένους ἐκπαιδευτικούς μας, πού νά βοηθοῦν τό Ὑπουργεῖον εἰς τήν καλυτέραν ἀντιμετώπισιν τῶν σοβαρῶν ἐκπαιδευτικῶν μας προβλημάτων.

(ι) Ὁ Ἐπιθεωρητής δέον νά διαμένῃ 3-4 ἡμέρας εἰς τινα πόλιν ἢ καί περισσοτέρας διά ν' ἀσκή τό ἔργον τῆς Ἐπιθεωρήσεως σχολείου ἢ Σχολείων ἀπό πάσης ἀπόψεως. (πρβλ. Ἐκθεσίν μου τοῦ 1963, Γ,δ).

(ια) Τό ἔργον τῆς ἀγωγῆς καί τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀσκεῖται κυρίως ἐντός τοῦ σχολείου. Ἐκτός τῶν ἀπογευματινῶν δραστηριοτήτων, πού ἐκανονίσθησαν, πρέπει νά κανονισθοῦν καί αἱ ἑορταί καί αἱ ἄλλαι σχολικά ἐκδηλώσεις κατά τρόπον μή ἐπηρεάζοντα δυσμενῶς τόν χρόνον καί τό ἔργον τῆς μαθήσεως ἐν τῆ αἰθούσῃ τῆς παραδόσεως (*Ἴδε ἀνωτέρω Β, στ).

ιβ) Εἰς τάς τελικάς ἐξετάσεις τῶν Νέων Ἑλληνικῶν θά εἰσηγούμεν νά ἐπανέλθωμεν εἰς τό καθιερωθέν παρ' ἡμῖν σύστημα τῆς ἐξετάσεως ὄχι μόνον διά μιᾶς ἐκθέσεως, ἀλλά καί διά δοκιμῶν ἐπί τῆς ὅλης ὕλης τοῦ μαθήματος τούτου. Ἄλλως δέν δικαιολογεῖται ἡ ἔνταξις του εἰς τό Πρόγραμμα, εἰμή ἐν μέρει.

ιγ) Ὁ συντονισμός τῆς ἐργασίας καθηγητῶν κατά μάθημα καί κατά τάξιν νά ἐνταθῆ καί νά γενικευθῆ εἰς ὅλα τά σχολεῖα Μέσης Παιδείας τῆς Κύπρου.

"Ἄν αὐτά γίηουν "τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον".